«170 τετραγωνικά (Moonwalk)»

Το έργο του Γιωργή Τσουρή «170 τετραγωνικά (Moonwalk)» μετά από την πετυχημένη (και συνεχιζόμενη) πορεία του στην Αθήνα, σε σκηνοθεσία Γιώργου Παλούμπη, ανεβαίνει στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ. Ο Γιωργής Τσουρής (για μας εδώ πάντα ο Τσουρής ο νεότερος, πάντα ο γιος του Ανδρέα) αυτή τη φορά «βγαίνει έξω» από το κείμενό του, παραχωρώντας τον ρόλο που έπαιζε σε άλλο ηθοποιό και σκηνοθετεί την παράσταση. Η εμπειρία μάλλον θα μοιάζει σχεδόν μεταφυσική, ωσάν κάποιος να αφήνει το σώμα του και να το βλέπει από ψηλά. Ως συγγραφέας ξέρει τους ρυθμούς του κειμένου, τις αναγκαίες κορυφώσεις και επιταχύνσεις, τη βήμα- βήμα πορεία προς τις αποκαλύψεις, την κωμική και δραματική υποκριτική χωρητικότητα κάθε ατάκας. Ως ηθοποιός έχει δοκιμασμένη τη λειτουργικότητα του κειμένου, τον τρόπο επικοινωνίας με το κοινό, τις αναμενόμενες αντιδράσεις.

Το «170 τετραγωνικά» εντάσσεται σ' ένα δοκιμασμένο με επιτυχία είδος θεατρικής γραφής, στο οποίο ανήκουν το «Σπιρτόκουτο» και το «Στέλλα, κοιμήσου» του Οικονομίδη, το «Άγριος σπόρος» του Τσίρου κ.ά. Μιλώ για «είδος», επειδή ο κοινός τους παρανομαστής σαφώς υπάρχει και διαθέτει τα εξής γνωρίσματα: σκληρός ρεαλισμός, ζουμερός εθνικός αυτοσαρκασμός (το κύριο μέσο επικοινωνίας με τους θεατές), έντονες συγκρουσιακές σχέσεις, επιθετική, «του δρόμου» γλώσσα, συντριβή των ονείρων και των σχεδίων των προσώπων, τελικό ναυάγιο (ενίοτε αχνοφωτισμένο με συγκάνηση που πηγάζει από εθνική αυτολύπηση).

Αναμφίβολα πρέπει κανείς να αναγνωρίσει στον συγγραφέα Τσουρή τους έξυπνους χειρισμούς των εργαλείων που προσφέρει το είδος, τις ακονισμένες ατάκες που ανταλλάζουν τα πρόσωπα, τον τρόπο με τον οποίο η κορυφαία σύγκρουση (που θ' ακολουθήσει την αποκάλυψη των οικογενειακών απλύτων) φουσκώνει κάτω από την αρχική κόντρα, την καλορυθμισμένη σταδιακή επαλήθευση των κρυφών κινήτρων. Ο τίτλος του έργου συνδυάζει την παραπομπή στο σπίτι ως πρακτικώς αξιοποιήσιμη κληρονομιά («170 τετραγωνικά») και το δανεισμένο από τον Μάικλ Τζάκσον «Moonwalk» ως σύμβολο των ονείρων των αιθεροβαμόνων προσώπων του.

Δύο αδελφές (νομίζουν ότι) κληρονομούν το σπίτι τού πρόσφατα μακαριομένου πατέρα τους. Η μια, που έχει χρόνια να πατήσει στο πατρικό της, θέλει να το πουλήσει για να λύσει τα οικονομικά προβλήματα που την πνίγουν, αλλά και να εξαφανίσει μαζί του τις δυσάρεστες (αδιευκρίνιστες στο έργο) αναμνήσεις που το στοιχειώνουν. Η άλλη προσπαθεί να το χρησιμοποιήσει ως βάση για το παιδί που εγκυμονεί, για τον σύντροφο που θέλει να κρατήσει στη ζωή της, για τη συνέχεια στην οποία προσπαθεί να πιστεύει. Η εμφάνιση ενός ακόμα προσώπου, που με το moonwalk μπαίνει στα 170 τετραγωνικά, αναποδογυρίζει τα πράγματα.

Παρόλο που το έργο έχει γερή νεοελληνική βάση, έχω την εντύπωση ότι η καλή θεατρική παιδεία του Τσουρή και η ενεργή τριβή με ποικιλο θεατρικό ρεπερτόριο στάθηκαν αιτία να πνέουν μέσα στο κείμενό του κάποιες αναγνωρίσιμες επιρροές. Το τρίγωνο Αλεξάνδρα-Λίλη- Άγγελος θυμίζει ... το «Λεωφορείον ο Πόθος» (η μεγάλη αδελφή κρύβει τη χρεοκοπημένη της ζωή και αναγκάζεται να συνυπάρχει με το ζεύγος της νεότερης εγκύου αδελφής και του βάναυσου, όπως αποκαλύπτεται, συζύγου της...).

Αμ το τέλος με τον χτυπημένο Γρηγόρη να χάνει σταδιακά τις αισθήσεις του, δεν θυμίζει λίγο το «American Buffalo»; Ενώ η ατμόσφαιρα της παγιδευμένης στο σπίτι και στο πένθος οικογένειας με αλληλοκατηγορίες και βαριές αναμνήσεις δεν έχει απόηχο του «August, Osage County»; Παρακαλώ, αγνοήστε την παράγραφο, αν οι δικοί μου συνειρμοί προέρχονται από τις συσσωρευμένες εμπειρίες παρακολούθησης θεατρικών που εμποδίζουν την καθαρή πρόσληψη νέων μηνυμάτων.

Η παράσταση βρήκε άμεσο δρόμο προς το κοινό. Ό,τι μπορεί να προσάψει κανείς σ' ένα από τα επίπεδα, συγγραφικό, σκηνοθετικό, υποκριτικό, αφορά και τα άλλα δύο κι αυτό το λέω για καλό, επειδή πρόκειται για οργανικά ενιαίο σύνολο. Έτσι, αν σε κάποιο φανεί κάπως φλύαρη η αρχή, σκηνοθετικά παρατραβηγμένη, με ηθοποιούς υπερβολικά δοσμένους στους σαρκαστικούς διαπληκτισμούς, υπάρχει απάντηση, ότι ο συγγραφέας χρειαζόταν έκταση στην παρουσίαση χαρακτήρων για να τους κινήσει «έτοιμους» στην τροχιά της πλοκής. Αν κάποιος θεωρήσει ότι οι ηθοποιοί στους ρόλους των «κληρονόμων» ωθούνται σε κάπως απότομη αλληλοσυγχώρεση, ας θυμηθεί τη ροπή των νεοελληνικών θεατρικών προς γλυκόπικρο συναισθηματικό φινάλε.

Η υποκριτική ομάδα υπήρξε εύπλαστη και ταυτόχρονα δημιουργική στα χέρια του σκηνοθέτη. Την Ήβη Νικολαΐδου την είχα εκτιμήσει από τον «Καλό άνθρωπο του Σετσουάν» στην ΕΘΑΛ κι από τους «Λύκους» στην παραγωγή του Φανταστικού Θεάτρου. Είναι εύστοχη, με καλό εσωτερικό ρυθμό και νεύρο στον ρόλο της παγιδευμένης και γι' αυτό επιθετικής Αλεξάνδρας. Η Κρίστη Παπαδοπούλου, σε μια πολύ καλή εμφάνιση, έκανε τη Λίλη της ανασφαλή και τρυφερή. Σταθερή δύναμη ο Αλέξανδρος Παρίσης, σκοτεινός και κρυφά απεγνωσμένος Άγγελος. Γνήσια εκπρόσωπος του λαού, η Γειτόνισσα της Ντόρας Μακρυγιάννη, αδιάκριτη και καλόκαρδη. Ο Βασίλης Χαραλάμπους συνδυάζει ωραία ακραίο γκροτέσκο και έντονο συναίσθημα στον υποκριτικό του τρόπο. Η σκηνογράφος και ενδυματολόγος Μαρίζα Παρτζίλη δημιούργησε μια ατμόσφαιρα επαρχιώτικης ευμάρειας που αλλιώς μπορεί να ιδωθεί ως αποπνικτική αισθητική μιζέρια, με τα μπιμπελό, τα κάδρα... και τα τραγούδια που επέλεξε ο Τσουρής.